

Rapport 2012:69

Innerstaden 1:14 – Uppsalakajen, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kn

Arkeologisk förundersökning 2011

Per Sarnäs

Rapport 2012:69

Innerstaden 1:14 – Uppsalakajen, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kn

Arkeologisk förundersökning 2011

Per Sarnäs

Fornlämningsnr: 20
Innerstaden 1:14, Malmö stad
Malmö kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Erlandsrovägen 5

218 45 Vintrie

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2012 Sydsvensk Arkeologi AB

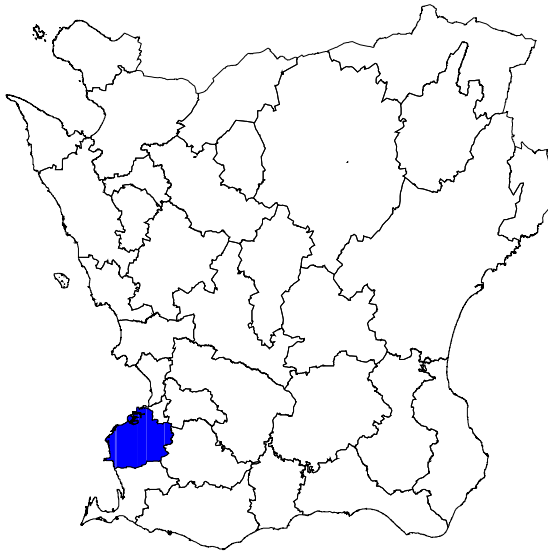
Rapport 2012:69

Omslag: Schaktet med kajkanten och bastion Uppsala i bakgrunden. Foto: Per Sarnäs

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Inledning	5
Historik	5
Undersökningsresultat	5
Referenser	8
Administrativa uppgifter	9

Figur 1. Karta över skånes kommuner med Malmö kommun markerat med blått.

Figur 2. Karta över centrala Malmö med gränsen för fornlämning 20 markerat med kraftig svart linje. Undersökningsområdet är markerat med kraftig blå linje.

Inledning

Med anledning av att Gatukontoret i Malmö stad planerar att utvidga Uppsalakajen genomförde Sydsvensk Arkeologi AB en förundersökning i form av en schaktningsövervakning enligt beslut från länsstyrelsen i Skåne län (431-19480-11 och 431-1481-12).

Historik

Undersökningsområdet är beläget i de östra utkanterna av den medeltida stadens område, strax utanför den yta som betecknas som ”Utökningsområde ca 1300 – ca 1350” i sammanställningen av den arkeologiska verksamheten i rapporten Medeltidsstaden (Rosborn 1984). Äldre vallgravar har påträffats vid arkeologiska undersökningar såväl på Drottningtorget som i kvarteret Österport. Vallgravar strax öster om kvarteret S:t Gertrud och utanför Österport är även historiskt belagda från 1500-talet (Rosborn 1984).

Den 13 april 1675 beslutar Krigskollegiet att ge namn åt de olika bastionerna efter svenska städer. Arbetena med att förstärka försvarsanläggningarna forcerades under 1675 men man blev inte klara när Danmark förklarade krig i september samma år (Tykesson 2003). Utbyggnaden av befästningsverken fortsatte under slutet av 1600-talet (Ersgård 1977). Uppsalakajen har fått sitt namn av att den ligger strax öster om Bastion Uppsala.

Under lång tid därefter upptogs området av befästningar. Först efter den omfattande raseringen av stadens befästningar år 1804 och framåt, kunde marken tas i anspråk för bebyggelse.

Undersökningsresultat

Tre ca 1 x 2,5 m stora provgropar upptogs längs den befintliga Uppsalakajen. I det mittersta schaktet (Provgrop 2) mitt emot Drottningtorget framkom en äldre kajskoning. Kajskoningen utgjordes av liggande virke ca 1,3 m innanför kajkanten innan ombyggnad. I schaktkanten in mot norra Vallgatan sågs flera tydliga lager varav ett svart kulturlager med keramik från troligen 1600-tal, möjligen 1500-tal. Lagren hade grävts av när träskoningen anlades vilket kan stämma med bastion Uppsalas tillkomst under slutet av 1600-talet då man även kan ha anlagt det som i dag benämns Uppsalakajen.

I det västligaste schaktet framkom ett dyigt lager strax ovanför nuvarande vattennivå. I lagret framkom enstaka djurben. Möjligen kan detta lager vara resterna av ett bottenlager i en äldre

vallgrav som legat på platsen och som fyllts igen i samband med utbyggnaden av befästningsverken. I samband med en undersökning 1982 på Drottningtorget framkom en bit av denna vallgrav (Andersson 1982).

I det östligaste schaktet påträffades endast ledningar av olika typer.

Den planerade utvidgningen av Uppsalakajen innebär att kajkanten flyttas längre ut i kanalen och ingreppen i fornlämningen inskränker sig till omläggning av dagvattenledningar. Enligt entreprenören är det möjligt att lägga om rören utan att påverka de orörda delarna av Uppsalakajen.

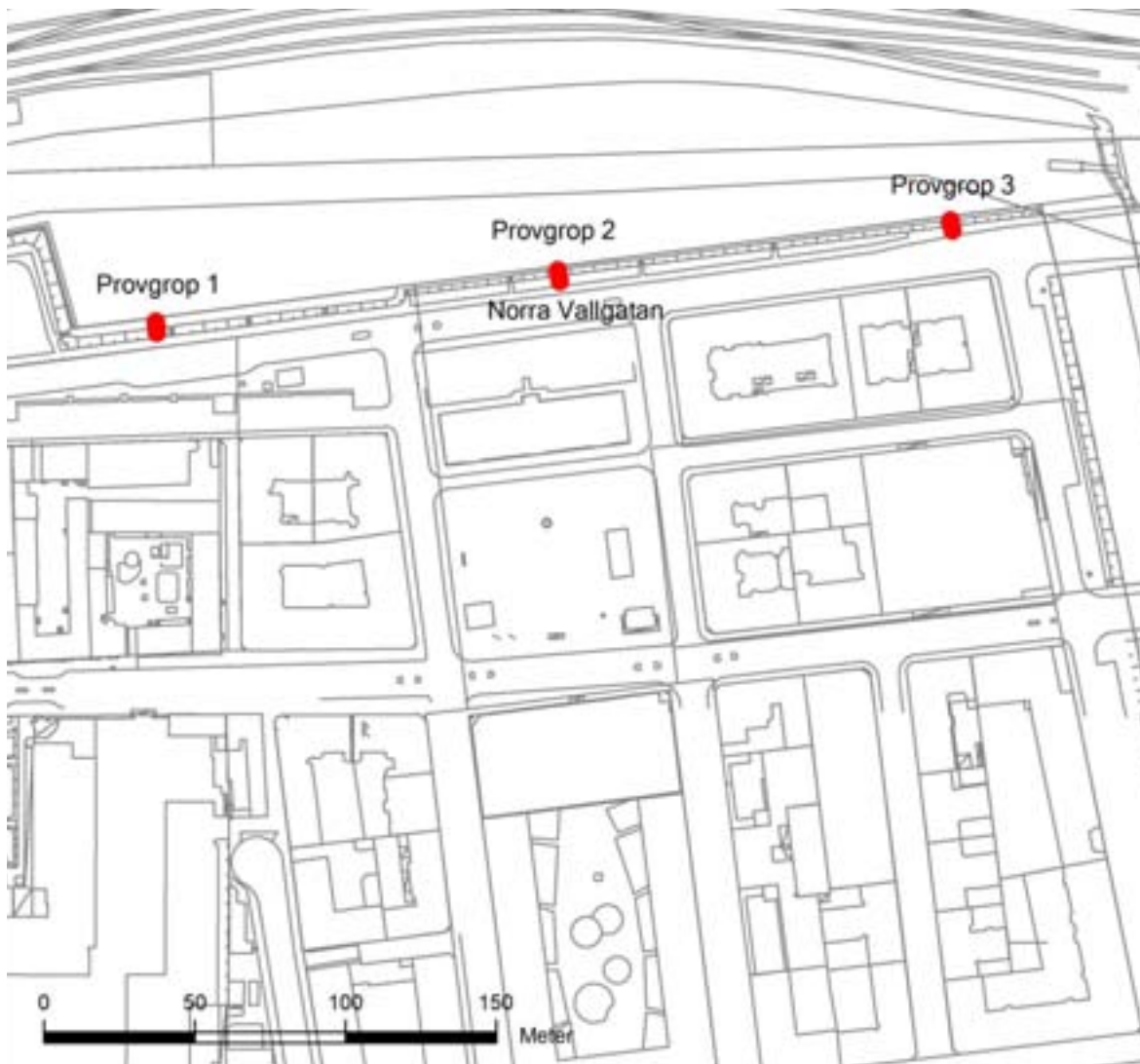
Figur 3. Den liggande plankan som framkom i Provgrop 2 och som tolkas som rester efter den tidigare Uppsalakajen

Figur 4. Fotot visar dels kajskonningen i form av en plankan i nederkanten av fotot, dels de avgrävda kuturlagret till vänster i bilden.

Figur 5. Fotot visar provgrop 1 med det mörkgrå dyiga lagret som kan vara en rest efter en äldre vallgrav.

Figur 6. Schaktplan som visar läget för de tre provgroparna.

Referenser

- Andersson, Ch. 1982. Rapport Drottningstorget. Nov–dec 1982. MHM 6540. Arkivrapport Malmö Museer.
- Ersgård, h. 1977. Stadens historia 1658–1718. Malmö Stads historia del II.
- Rosborn, S. 1984. Malmö. Den medeltida staden och dess omland. RAÄ/SHM Rapport Medeltidsstaden 67. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska Museum.
- Tykesson, T. 2003. Malmös kartor. Från 1500-talet till idag. Tykesson (red.). Historiska Media. Lund.

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr:	110096 & 120005
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-19480-11 & 431-1481-12
Datum för beslut:	2011-10-17 & 2012-01-24
Projektnummer:	110096 & 120005
Län:	Skåne
Kommun:	Malmö
Socken:	Malmö
Fastighet:	Innerstaden 1:14
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 2C:23
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
X koordinat:	6164366
Y koordinat:	374645
Höjdsystem:	RH70
M ö.h.	ca 1
Fältarbetstid:	2011-11-09
Antal arbetsdagar:	1
Antal arkeologtimmar:	7
Antal maskintimmar :	—
Exploateringsyta:	—
Undersökt yta:	7,5 m ²
Platschef:	Per Sarnäs
Personal:	—
Projektgrupp:	—
Underkonsulter:	—
Uppdragsgivare:	Malmö stad, Gatukontoret
Tidigare undersökningar:	—
Fynd:	—
Dokumentationsmaterial:	Digitala foton, Malmö Museer: MMA 73, Arkivnr: G049:26
Kostnader:	13 776:-

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2012

1. Fastigheten Kristianstad 4:4, Kristianstad stad, FU 2011, Christer Carlsson
2. Innerstaden 1:14 – Södergatan, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun, FU 2011, Ingrid Gustin
3. Skanörs kyrka och kyrkogård, Skanör med Falsterbo socken, Vellinge kommun, FU 2004 och 2005, Lars Salminen & Ingrid Gustin
4. Stallbyggnad vid Ugerups säteri, Köpinge socken, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
5. Invändiga arbeten i Vä kyrka, Vä socken, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
6. Husbyggnation inom fastigheten 61:113, Gualöv socken, Bromölla kommun, SU 2011, Christer Carlsson
7. Öllsjö 67:1, Skepparslöv socken, Kristianstad kommun, AU 2011, Ylva Wickberg
8. Skanör 40:12, Vellinge kn, FU 2011, Per Sarnäs
9. Provgropar inom Kristianstad 4.4, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2011, Christer Carlsson
10. Vintrie Park – område C1. Fastighet Vintrie 20:1, Bunkeflo socken, Malmö kommun, FU 2011. Kristian Brink
11. Fastigheten Kristian IV, Rådhuset, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, SU 2011, Christer Carlsson
12. VA-ledningar i Järnvägsgatan m.fl., Ängelholm, Ängelholms kommun, FU 2011, Jan Kockum
13. Sankt Gertrud 4, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun, FU 2012, Per Sarnäs
14. Kabeldragning vid Östra Centrum, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
15. Borgeby 16:8. Ny maskinhall 2011, Lomma kommun, FU&SU 2010-2011, Lars Salminen
16. Rördragning inom Kristianstad 93:1, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
17. Tygelsjö 76:1. Tygelsjö socken, Malmö kommun. FU 2011, Joakim Frejd
18. Kvarteret Minerva 24, Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun. FU, schaktövervakning, 2012. Thomas Linderöth
19. Dösemarken – Limhamn 155:501, Malmö 126 & 129, Hyllie sn, Malmö Stad, Skåne, SU 2010. Åsa Berggren & Kristian Brink
20. Degeberga 26:3, Degeberga socken, Skåne, SU 2011. Tony Björk & Ylva Wickberg
21. Fjärrvärme i Vallgatan, Gamla Skeppsbron och Snidaregatan i Åhus, Åhus stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
22. Husie 172:123, Husie socken, Malmö kommun. SU 2011. Joakim Frejd.
23. Stävie kyrkogård, Stävie socken, Kävlinge kommun. FU 2009. Therese Ohlsson.
24. Stjärnan 1, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2011. Therese Ohlsson.
25. Uranienborg. S:t Ibb socken, Landskrona kommun. FU 2003. Therese Ohlsson.
26. Örja 1118, 11:1. Örja socken, Landskrona kommun. FU 2003. Lars Salminen och Therese Ohlsson.
27. Husvik. S:t Ibb socken, Landskrona kommun. FU 2003. Therese Ohlsson.
28. Yngsjö 295:2 m.fl. Åhus socken, Kristianstad kommun. AU 2012. Thomas Linderöth.
29. Limhamn 155:355 m.fl. Område 1, Bunkeflo 24:1, Hyllie socken, Malmö kommun. AU 2012. Kristian Brink.
30. Västra Klagstorp 56:1. Västra Klagstorps socken, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
31. Byte av elanläggningar i Sövde kyrka. Arkeologisk förundersökning, schaktövervakning 2012. Fornlämning 65, Sövde socken, Sjöbo kommun. Thomas Linderöth.
32. Kv. Gamla staden 8:8, Mariakyrkan. Arkeologisk förundersökning, schaktningsövervakning 2012. Fornlämning RAÄ 42, Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun. Thomas Linderöth.
33. Härlöv 50-53, Kristianstad sn, Kristianstad kommun. SU 2010-2011. Ylva Wickberg.
34. Jörgen Kristoffersen 6, Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Christer Carlsson.
35. Vattentornsvägen & Västra Boulevarden. Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Christer Carlsson.
36. Kv. Möbelsnickaren 9. Åhus stad, Kristianstad kommun. FU 2011. Jan Kockum & Christer Carlsson.
37. Stora Hammar 6:30, 16:136 & 16:137. Stora Hammar sn, Vellinge kn. AU 2012. Per Sarnäs.
38. Kristianstad 4:4 och 4:18, Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Ylva Wickberg.
39. Klagstorp 56:1, fornlämning nr 18, Västra Klagstorp socken, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderöth.
40. Åsumtorp 54:30 m fl. Kristianstad sn, Kristianstad kn. FU 2011. Bertil Helgesson & Ylva Wickberg.
41. Köpinge 21:24 m.fl. Arkeologisk slutundersökning 2011 inom fornlämning Stora Köpinge 100, Stora Köpinge socken, Ystads kommun, Skåne län. Thomas Linderöth.
42. Magnus Stenbock 1. Fornlämning nr 20, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderöth.
43. Ändring av minneslund vid Jonstorps kyrkogård, Jonstorps socken, Höganäs kommun. FU 2012. Thomas Linderöth.

44. Altona 21, Lybeck 10 och Innerstaden 1:14, fornlämning nr 20 i Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderoth.
45. Vä 2:107. Fornlämning 269 & 271, Vä socken, Kristianstads kommun i Skåne län. Särskild undersökning 2010. Bertil Helgesson.
46. Bjäresjö kyrka. Bjäresjö socken, Ystad kommun. Arkeologisk förundersökning 2010. Ing-Marie Nilsson.
47. Kristianstad 4:4 och 4:10. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
48. Soltofta 8. Arkeologisk utredning 2012, Husie socken, Malmö kommun, Skåne län. Karina Hammarstrand Dehman.
49. Västra Boulevarden, Kristianstad, Skåne. SU 2012. Tony Björk & Lena Nilsson.
50. Kviinge kyrka. Kviinge 47:1, Kviinge socken, fornlämning 16. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
51. Fastigheten Ceres 1 i Ystad, Ystad stad, Ystads kommun. FU 2012. Lars Jönsson.
52. Innerstaden 1:14 – Lilla Torg, fornlämning 20, Malmö stad, FU 2011. Per Sarnäs.
53. Sankt Jörgen 7, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Per Sarnäs.
54. Kungsparken, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2010–2012. Per Sarnäs.
55. Håstads kyrka. Antikvarisk medverkan i samband med tillgänglighetsanpassning 2012. Ing-Marie Nilsson.
56. Svanen 3. Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
57. Del av fastigheten Västra Alstad 11:5, Västra Alstad socken, Trelleborgs kommun. AU 2012. Joakim Frejd.
58. Fastigheten Bastionen 7, Kristianstad stad, Kristianstad kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
59. Frans Suell 14. Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
60. Hannas kyrkogård. Hannas socken. Simrishamns kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
61. Nosaby kyrkogård. Nosaby socken, Kristianstads kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
62. Asmundtorp, Annelöv och Häljarp. Asmundtorps sn, Annelöv sn, Häljarp sn, Landskrona kommun. FU 2002-03. Therese Ohlsson.
63. Västra Hoby kyrka. Västra Hoby socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
64. Påfågeln 13 m.fl., Ängelholms sn, Ängelholms kn. FU 2012. Per Sarnäs.
65. Stångby kyrka. Stångby socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
66. Österslövs gamla prästgård. Österslövs socken, Kristianstads kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
67. Stortorget, Södergatan. Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
68. Grönegatan mellan Östra Promenaden och Österportsgatan, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kn. FU 2012. Per Sarnäs.
69. Innerstaden 1:14 – Uppsalakajen, Malmö stad, Malmö kn. FU 2011. Per Sarnäs.

